

**ผลการปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ์ต่อความขัดแย้งในครอบครัว
ของคู่สามีภรรยาวัยรุ่น**
*Effects of Strategic Family Counseling on Family Conflict
of Late Adolescent Couples*

วัชรพล เปรมกมล*
watch0583@gmail.com
เพ็ญนภา กุลนภาตล**
วรารกร ทรัพย์วิระพรรณ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการให้การปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ์ของสามีภรรยาวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นสามีภรรยาวัยรุ่นตอนปลาย อายุระหว่าง 20-25 ปี ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 10 ครอบครัว รวมทั้งสิ้น 20 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเฉลี่ยความขัดแย้งในครอบครัวสูงที่สุด 10 ครอบครัว สุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 5 ครอบครัว รวมทั้งสิ้นกลุ่มละ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดความขัดแย้งในครอบครัว และโปรแกรมการให้การปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ์ ดำเนินการทดลองการให้การปรึกษา จำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที โดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแบบสองตัวประกอบแบบวัดซ้ำหนึ่งตัวประกอบ แบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีบอนเฟอร์โรนี

ผลการศึกษาพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามีและภรรยาวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีคะแนนความขัดแย้งในครอบครัวต่ำกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามีและภรรยาวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีคะแนนความขัดแย้งในครอบครัวในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลต่ำกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความขัดแย้งในครอบครัว สามีภรรยาวัยรุ่น การปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ์

*นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research aimed to study the effect of strategic family counseling in late adolescent couples. The participants composed of ten families (twenty persons) who have teenager in Meuang district in Chachoengsao province who had average point of family conflict highest score ten families. The simple random sampling method was adopted to assign participants into two groups: an experimental group and a control group with five families (ten persons) The instruments with were used in this research were the measurement test of family conflict and the strategic family counseling. The intervention was administered for eight sessions. Each session lasted about sixty minutes. The research design was two-factor experimental with repeated measures on one factor. In fact, the study was divided into three phases: the pre-test phase, the post-test phase, and the follow-up phase. The data were analyzed by repeated measure analysis of variance: one between – subject variable and one within-subjects variable and were tested to pair differences among mean by Bonferroni Procedure

The results revealed that there was a statistically significant interaction at .05 level between the method and the duration of the experiment. The levels of the conflict management in last adolescent couples in the experimental and the control groups were significantly different at .05 level when measured in the post-test and the follow-up phases. Also the levels of the conflict management in last adolescent couples in the experimental group in the post-test and the follow-up phases were significantly different at .05 level from in the pre-test phase.

keywords : Family Conflict, Late Adolescent Couples, Strategic Family Counseling

บทนำ

ปัจจุบันชายหญิงอายุน้อยจำนวนมากนิยมใช้ชีวิตคู่กันเร็วขึ้น เนื่องจากสภาพสังคมที่เอื้อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างกัน ทำให้ตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกันและแต่งงานกันเร็วขึ้น จะเห็นว่ามีปริมาณการจดทะเบียนสมรสของวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้นทุกปี จากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติและกรมอนามัย ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลอนามัยเจริญพันธุ์ในปี พ.ศ. 2552 โดยสัมภาษณ์หญิงอายุ 15-49 ปีพบว่าอายุแรกสมรสเฉลี่ยลดลงจาก 23.1 ปี ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 22.2 ปี ในปี พ.ศ. 2552 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553)

ช่วงความเป็นวัยรุ่น (adolescent) แบ่งเป็น 3 ระยะ โดยใช้เกณฑ์ความเป็นเด็ก – ผู้ใหญ่ ตัดสิน คือ ช่วงอายุประมาณ 12 – 15 ปี เป็นช่วงวัยแรกวัยรุ่นยังมีพฤติกรรมเป็นเด็กอยู่มาก ช่วงอายุ 16 -17 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนกลาง มีพฤติกรรมก้ำกึ่งระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ ช่วงอายุ 18 – 25 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนปลาย จะมีพฤติกรรมที่ค่อนข้างไปทางผู้ใหญ่ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553) โดยเฉพาะวัยรุ่นตอนปลาย (late adolescent) เป็นช่วงที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ เข้าสู่วุฒิภาวะอย่างสมบูรณ์แบบ มีการพัฒนาการด้านจิตใจมากกว่าร่างกายพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคม มีความคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้นที่จะแสดงว่าตนเป็นผู้ใหญ่ (วิภาภรณ์ บุญยงค์, 2549)

การใช้ชีวิตคู่ที่เร็วขึ้นของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบหลายประการ เช่น ต้องเลี้ยงดูบุตรทั้งที่ตัวเองอายุยังน้อย คู่สามีภรรยาวัยรุ่นหลายคู่ต้องปรับตัวเมื่อมาอยู่ด้วยกันมากขึ้นกว่าตอนที่คบกัน บางคู่ต้องทำงานด้วยเลี้ยงลูกไปด้วยทั้งที่อยากไปเที่ยวเล่นกับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน เป็นต้น การที่วัยรุ่นเรียนรู้การจัดการอารมณ์และเรียนรู้สังคมของวัยผู้ใหญ่ที่กำลังจะมาถึง ต้องรับผิดชอบและใช้ชีวิตครอบครัวก่อนถึงวัยอันเหมาะสม อาจทำให้วัยรุ่นเกิดการขัดแย้ง ทะเลาะเบาะแว้งระหว่างกัน จนอาจหาทางออกด้วยการใช้ความรุนแรงหรือใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดผลเสียต่อชีวิตตนเองและครอบครัวเป็นอย่างมาก บางรายก็ตัดสินใจแยกทางกัน การตั้งคร่ำครึที่ไม่พึงประสงค์ และในบางครั้งอาจทอดทิ้งบุตรหรือขาดวุฒิภาวะในการเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสมตามมา จากรายงานเฝ้าระวังการทำแท้งในประเทศไทย ปี 2555 พบว่า ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการทำแท้ง คือ ตัวผู้ป่วยเองร้อยละ 72.8 และสามีหรือเพื่อนชาย ร้อยละ 40.3 ส่วนเหตุผลของการทำแท้งที่มีอิทธิพลจากสังคมและครอบครัว มีถึงร้อยละ 60.2 ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ที่ยังเรียนไม่จบ ร้อยละ 28.8 ยังไม่พร้อมในการแต่งงาน ร้อยละ 13.7 การคุมกำเนิดล้มเหลว ร้อยละ 7.5 และฝ่ายชายไม่รับผิดชอบ ร้อยละ 5.1 เป็นต้น (สำนักอนามัยเจริญพันธุ์, 2555)

ความขัดแย้งในครอบครัว เป็นความไม่สอดคล้องกันในด้านความคิด ความต้องการ และความคาดหวังของคู่สมรสที่มีต่อกัน ซึ่งต้องอาศัยการปรับตัวและร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา หากไม่สามารถหาทางแก้ไขให้ได้ก็อาจทำให้ความสัมพันธ์จบลงในที่สุด (พรทิพย์ อัฐมาลา, 2548, หน้า13) องค์ประกอบที่สำคัญของความขัดแย้งในคู่ครอบครัว (Straus, 1979) นั้น สามารถแบ่งออกเป็น การใช้เหตุผลเข้าข้างตนเอง (Reasoning) หมายถึง การที่คู่สามีภรรยาใช้วิธีการจัดการกับความไม่สอดคล้องกันในด้านความคิด ความต้องการ ความรู้สึกและความคาดหวังของแต่ละคนด้วยความสามารถทางสติปัญญา

ของตนเองเพื่อให้เกิดการยอมตาม ทำให้ตนเองได้รับผลประโยชน์ เช่น การอ้างอิงบุคคลที่น่าเชื่อถือ การอ้างอิงหลักฐานส่วนประกอบต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้อีกฝ่ายยอมรับ การก้าวร้าวทางวาจา (Verbal Aggression) หมายถึง การที่คู่สามีภรรยาใช้วิธีการจัดการกับความไม่สอดคล้องกันในด้านความคิด ความต้องการ ความรู้สึกและความคาดหวังของแต่ละคนด้วยการพูด เช่น การพูดสอพลอ การข่มขู่ การตวาด ต่ำว่า ใช้คำหยาบคาย ถูกเหยียดหยาม เป็นต้น เพื่อให้อีกฝ่ายยอมตาม และการใช้ความรุนแรง (Violence) หมายถึง การที่คู่สามีภรรยาใช้วิธีการจัดการกับความไม่สอดคล้องกันในด้านความคิด ความต้องการ ความรู้สึกและความคาดหวังของแต่ละคนด้วยการใช้กำลังกาย เช่น การทุบตี ขว้างปาสิ่งของ ผลักหรือดึง ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น เพื่อให้อีกฝ่ายยอมตาม

จากที่กล่าวมาข้างต้น การสร้างครอบครัวที่มีความสุข ควรเริ่มจากคู่สามีภรรยาวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจระหว่างกัน ปรับตัวและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม การจัดการกับความขัดแย้งในครอบครัวของคู่สามีภรรยาวัยรุ่น จะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน สร้างครอบครัวที่มีความสุข และช่วยลดผลกระทบที่มีต่อสังคมในหลายด้าน เช่น วัยรุ่นหญิงท้องไม่มีพ่อ แม่เลี้ยงเดี่ยว การทอดทิ้งเด็กแรกเกิด การเลี้ยงดูเด็กที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจทำให้เด็กได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจและมีผลต่อพฤติกรรมต่อไปในอนาคต เป็นต้น การจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเรียนรู้วิธีการแสดงออกต่อกันอย่างเหมาะสมจะช่วยให้สามารถจัดการกับความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาได้

การปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ์ (Strategic Family Counseling) เป็นวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการลดความขัดแย้งในคู่สามีภรรยา วิธีนี้นิยมเป้าหมายในการลดหรือกำจัดพฤติกรรมหรือปัญหาของคู่สามีภรรยาที่มีในปัจจุบัน โดยจะไม่เน้นที่ความหมายของพฤติกรรมหรือต้นกำเนิดของปัญหาเหล่านั้น นักการปรึกษาครอบครัวตามแนวทฤษฎีกลยุทธ์นี้

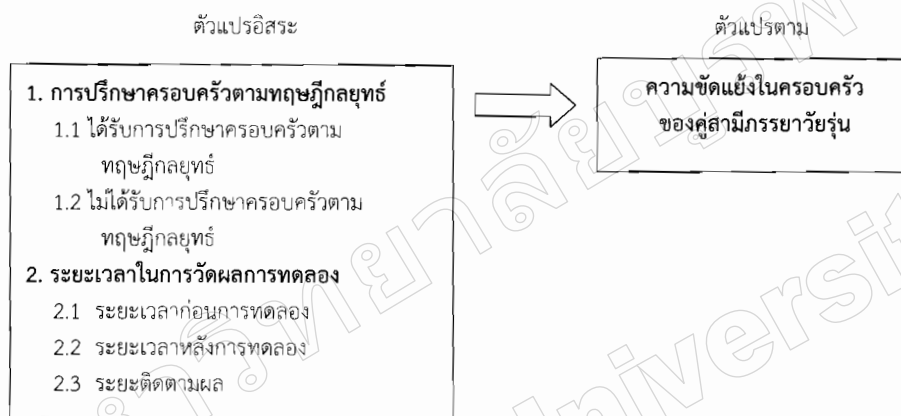
จะมีการชี้แนะให้คู่สามีภรรยาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสื่อสารที่กระทำอยู่ซ้ำ ๆ ที่จะนำไปสู่ความขัดแย้ง ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เริ่มที่พฤติกรรมต่อเนื่อง ภายในครอบครัวที่ทำให้เกิดปัญหาถาวร และให้การ ชี้แนะเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนแปลง วิธีการปฏิบัติตนต่อสมาชิกคนอื่น ๆ โดยที่บางครั้งอาจ ทำไปด้วยการขาดความรู้ หรือความร่วมมือในการที่จะ จัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านั้น คุณสมบัติเด่นของการ ปรึกษาทฤษฎีกลยุทธ์ คือ การให้ความสำคัญกับปัจจุบัน

ติดตามรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวและใช้ การมอบหมายงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการบำบัด (Goldenberg & Goldenberg, 2008)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการปรึกษาครอบครัวทฤษฎี กลยุทธ์ต่อความขัดแย้งในครอบครัวของคู่สามีภรรยา วัยรุ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อศึกษาผลการปรึกษา ครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ์ต่อความขัดแย้งในครอบครัว ของคู่สามีภรรยาวัยรุ่น โดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิง ทดลองสองตัวประกอบแบบวัดซ้ำหนึ่งตัวประกอบ (Two-Factor Experiment with Repeated Measures on One Factor) (Winner, Brown, & Michels, 1991, p. 509) ทำการเก็บรวบรวมในระยะก่อนการทดลอง ระยะ หลังการทดลองและระยะติดตามผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ คู่สามีภรรยา ชายหญิง อายุตั้งแต่ 20-25 ปี ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอาศัยอยู่ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีลักษณะการใช้ ชีวิตและประกอบอาชีพคล้ายคลึงกัน และยังมีบุตร โดยคัดเลือกคู่สามีภรรยาที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 10 ครอบครัว จากแบบวัดความขัดแย้งในครอบครัว โดย นำคะแนนเฉลี่ยของสามีภรรยาวัยรุ่นจากแบบวัดความ ขัดแย้งในครอบครัว มาจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2. กลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างคู่สามีภรรยาวัยรุ่นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากคู่สามีภรรยาที่มีคุณสมบัติตามกลุ่มประชากรที่กำหนด 10 ครอบครัว จำนวน 20 คน และสุ่มเข้ากลุ่ม (Random Assignment) เป็นกลุ่มทดลอง 5 ครอบครัว จำนวน 10 คน และเป็นกลุ่มควบคุม 5 ครอบครัว จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบวัดความขัดแย้งในครอบครัวของคู่สามีภรรยาวัยรุ่น เป็นแบบวัดที่พัฒนามาจากแบบวัด The Conflict Tactic Scales (CTS) ของ Murray A. Straus (1979) เพื่อให้เหมาะสมกับปัญหาของผู้รับการปรึกษา จากนั้นกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดนิยามและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท 5 ระดับ คือ ไม่จริงที่สุด ไม่จริง จริงบ้างไม่จริงบ้าง จริง และจริงที่สุด จำนวน 36 ข้อ พัฒนาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 ครอบครัว 30 คน จากนั้นนำแบบวัดมาตรวจให้คะแนนเพื่อหาค่าหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

2. โปรแกรมการปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ์ เพื่อจัดการความขัดแย้งในครอบครัวของคู่สามีภรรยาวัยรุ่น โดยกำหนดให้สมาชิกเข้ากลุ่มการปรึกษาครอบครัวละ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ รวม 8 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที

ครั้งที่ 1 การปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ

ครั้งที่ 2 การจัดการกับความขัดแย้ง โดยการลดการใช้เหตุผลเข้าข้างตนเอง (1)

ครั้งที่ 3 การจัดการกับความขัดแย้ง โดยการลดการใช้เหตุผลเข้าข้างตนเอง (2)

ครั้งที่ 4 การจัดการกับความขัดแย้ง การก้าวร้าวทางวาจา (1)

ครั้งที่ 5 การจัดการกับความขัดแย้ง การก้าวร้าวทางวาจา (2)

ครั้งที่ 6 การจัดการกับความขัดแย้ง การใช้ความรุนแรง (1)

ครั้งที่ 7 การจัดการกับความขัดแย้ง การใช้ความรุนแรง (2)

ครั้งที่ 8 ปัจฉินิเทศและยุติการให้คำปรึกษา หลังจากที่ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมแล้วได้นำโปรแกรมให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านจิตวิทยาการศึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผลที่ใช้ในการปรึกษา จากนั้นผู้วิจัยได้นำโปรแกรมการปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ์ไปปรับปรุงแก้ไข และนำโปรแกรมที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับคู่สามีภรรยาวัยรุ่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาความบกพร่องของโปรแกรมแล้วนำมาปรับปรุงโปรแกรมอีกครั้งจากนั้นนำโปรแกรมไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมในการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม การวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยแนะนำตนเอง อธิบายขั้นตอนการทดลอง ขอความร่วมมือผู้เข้าร่วมการวิจัย และชี้แจงสิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมโครงการ เป็นไปด้วยความสมัครใจและมีสิทธิ์ที่จะถอนตัวหรือบอกเลิกการเข้าร่วมโครงการวิจัยเมื่อใดก็ได้ซึ่งจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้เข้าร่วมการวิจัย การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ จากนั้นผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างลงลายมือชื่อในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยให้คู่สามีภรรยาวัยรุ่นทำแบบวัดความขัดแย้งในครอบครัวของ คู่สามีภรรยาวัยรุ่น เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยคัดเลือกคู่สามีภรรยาที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 10 ครอบครัว จากแบบวัดความขัดแย้งในครอบครัว โดยนำคะแนนเฉลี่ยของสามีภรรยาวัยรุ่นจากแบบวัดความขัดแย้งในครอบครัว มาจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและถามความสมัครใจ เพื่อเข้าร่วมในการให้การปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ์แล้วสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมาได้ 10 ครอบครัว จำนวน 20 คน หลังจากนั้นสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งด้วยวิธีการจับสลากเพื่อแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 5 ครอบครัว จำนวน 10 คน ผู้วิจัยดำเนินการปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎี กลยุทธ์ โดยดำเนินการตามโปรแกรมการปรึกษาในกลุ่มทดลอง จำนวน 8 ครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลา 60 นาที สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับการปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ์ โดยให้ดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติ เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดความขัดแย้งในครอบครัวของคู่สามีภรรยาวัยรุ่นทันที และอีก 4 สัปดาห์ทำแบบวัดอีกครั้งทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อเป็นการติดตามผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย (\bar{x})
2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความขัดแย้งในครอบครัวคู่สามีภรรยาวัยรุ่นในระลอกก่อนการทดลอง หลังการทดลองและติดตามผลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม (Repeated Measures Analysis of Variance: One Between-Subjects Variable and One Within-Subjects Variable) (Howell, 2007) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของบอนเฟอร์โรนี

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์คะแนนความขัดแย้งในครอบครัวคู่สามีภรรยาวัยรุ่นกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีกลยุทธ์และกลุ่มควบคุมดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนดิบ ผลรวมของคะแนนดิบ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความขัดแย้งในครอบครัวคู่สามีภรรยาวัยรุ่นในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ในระลอกก่อนการทดลอง ระยะเวลาหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนความขัดแย้งในครอบครัวคู่สามีภรรยาวัยรุ่นนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อน การทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

คู่ที่	กลุ่มทดลอง			คู่ที่	กลุ่มควบคุม		
	ระยะการทดลอง				ระยะการทดลอง		
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ติดตามผล		ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ติดตามผล
1	112.5	75.5	70	1	109.5	105.5	107.5
2	115.5	76.5	71	2	111	108.5	109
3	110.5	87	75.5	3	109.5	105.5	105.5
4	115.5	92	83.5	4	118.5	116	115.5
5	109.5	94	81.5	5	110.5	113	110
รวม	563.5	425	381.5	รวม	559	548.5	547.5
ค่าเฉลี่ย	112.7	85	76.3	ค่าเฉลี่ย	111.8	109.7	109.5
SD	2.775	8.609	6.068	SD	3.801	4.672	3.758

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า คู่สามีภรรยาในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความขัดแย้งในครอบครัว ในระยะก่อน การทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล คือ 112.7 85 และ 76.3 ตามลำดับ ส่วนคู่สามีภรรยาในกลุ่ม ควบคุมมีค่าเฉลี่ยความขัดแย้งในครอบครัว ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล คือ 111.8 109.7 และ 109.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความขัดแย้งในครอบครัว ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลา การทดลอง

Source of Variation	df	SS	MS	F	p
Between Subjects	9	3155.50			
Group (G)	1	2707.50	2707.50	48.35*	.000
SS w/in Groups	8	448	56		
Within Subjects	12.32	3857.67			
Interval	1.23	2054.12	1666.71	72.01*	.000
I x G	1.23	1575.35	1278.24	55.23*	.000
I x SS w/in Groups	9.86	228.20	23.14		
Total	21.32	7013.17			

* $p < .05$

เนื่องจากข้อตกลงเรื่อง Sphericity ถูกละเมิด จึงต้องปรับค่า df ของตัวแปร Interval และ IxG ด้วยวิธี ของ Huynh-Feldt

จากตารางที่ 2 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง ($I \times G$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองส่งผลร่วมกันต่อคะแนนความขัดแย้งในครอบครัวของคู่สามีภรรยาวัยรุ่น นอกจากนี้ พบว่าวิธีการทดลองที่แตกต่างกัน (G) และระยะเวลาการทดลองที่แตกต่างกัน (Interval) มีผลต่อค่าเฉลี่ยความขัดแย้งในครอบครัวคู่สามีภรรยาวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลอง ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

	Source of variation	df	SS	MS	F
Pretest	Between group	1	2.025	2.02	0.07
	Within group	24	676.20	28.17	
posttest	Between group	1	1525.22	1525.22	54.13*
	Within group	24	676.20	28.17	
Follow up	Between group	1	2755.60	2755.60	97.80*
	Within group	24	676.20	28.17	

$$F_{.05}(1,24) = 4.26$$

$$*p < .05$$

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองต่อค่าเฉลี่ยความขัดแย้งในครอบครัวคู่สามีภรรยาวัยรุ่นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังนี้ ในระยะก่อนการทดลอง คู่สามีภรรยาวัยรุ่นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยความขัดแย้งในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ นั่นคือ ในระยะก่อนการทดลอง คู่สามีภรรยาวัยรุ่นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยความขัดแย้งในครอบครัวไม่แตกต่างกันในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล คู่สามีภรรยาวัยรุ่นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยความขัดแย้งในครอบครัวแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความขัดแย้งในครอบครัวของคู่สามีภรรยาวัยรุ่นกลุ่มทดลองในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลด้วยวิธีทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอโรนี

เปรียบเทียบรายคู่	Mean Difference	Std. Error	Sig.
ก่อนทดลอง-หลังทดลอง	27.70*	4.46	.010
ก่อนทดลอง-ติดตามผล	36.40*	3.12	.001
หลังทดลอง-ติดตามผล	8.70*	1.46	.012

$$*p < .05$$

จากตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความขัดแย้งในครอบครัวของคู่สามีภรรยาวัยรุ่นกลุ่ม ทดลองในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลด้วยวิธีทดสอบความแตกต่างเป็น รายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอร์นี พบว่า คู่สามีภรรยาวัยรุ่น มี คະแนนความขัดแย้งในครอบครัวในระยะหลังการทดลอง และระยะก่อนการทดลองแตกต่างกัน และระยะติดตาม ผลและระยะก่อนการทดลองแตกต่างกัน

การอภิปรายผล

1. คู่สามีภรรยาวัยรุ่นที่ได้รับการศึกษา ครอบครัวยุคตามทฤษฎีกลยุทธมีคะแนนความขัดแย้งใน ครอบครัวต่ำกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าระยะ ก่อนการทดลองทั้งสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่ม ควบคุมมีคะแนนความขัดแย้งในครอบครัวไม่แตกต่าง กัน แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปถึงระยะหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการศึกษาครอบครัวยุคทฤษฎี กลยุทธมีคะแนนความขัดแย้งในครอบครัวต่ำกว่ากลุ่ม ควบคุม แสดงให้เห็นว่าวิธีการทดลอง และระยะเวลา รวมทั้งโปรแกรมการศึกษาครอบครัวยุคตามทฤษฎีกลยุทธ สามารถลดความขัดแย้งในครอบครัวของคู่สามีภรรยา วัยรุ่นในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ การจัดการกับความขัดแย้ง เรื่องการใช้เหตุผลเข้าข้างตนเอง การก้าวร้าวทาง วาจาและการใช้ความรุนแรง ให้กับคู่สามีภรรยาวัยรุ่น ในกลุ่มทดลองได้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Galvin และ Bremmel (1986, อ้างถึงใน Cox, 1999 หน้า 183-184) พบว่า ในคู่สามีภรรยาที่มีความสุขและคู่สามีภรรยาที่ไม่มี ความสุขมีความขัดแย้งในชีวิตสมรสไม่แตกต่างกัน แต่คู่ที่ ประสบความสำเร็จในชีวิตสมรสนั้นเรียนรู้วิธีการรับมือ กับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและนำมาใช้พัฒนาความสัมพันธ์ ให้ดีขึ้น ถ้าความขัดแย้งไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม จะนำไปสู่ความล้มเหลวในการปรับเปลี่ยนสถานการณ์ให้ ดีขึ้น ความขัดแย้งที่เพิ่มมากขึ้นจะค่อย ๆ ทำลายความ สัมพันธ์ของคู่สมรสในที่สุด

2. สามีภรรยาวัยรุ่นที่ได้รับการศึกษาครอบครัวยุคตามทฤษฎีกลยุทธมีคะแนนความขัดแย้งในครอบครัวต่ำกว่ากลุ่มควบคุมในระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากคู่สามีภรรยาวัยรุ่นกลุ่มควบคุม ยังคงไม่ได้รับการกระตุ้นใด ๆ เพื่อให้เกิดทักษะในการลด หรือกำจัดพฤติกรรมความขัดแย้งในครอบครัวให้เกิดขึ้น จึงทำให้คะแนนความขัดแย้งแตกต่างจากคู่สามีภรรยา วัยรุ่นกลุ่มทดลองแม้ว่าคู่สามีภรรยาวัยรุ่นกลุ่มทดลอง จะสิ้นสุดระยะการทดลองไปแล้ว แต่เนื่องจากการได้รับการ ศึกษาครอบครัวยุคตามทฤษฎีกลยุทธเพื่อฝึกทักษะใน การลดหรือกำจัดพฤติกรรมความขัดแย้งในครอบครัวเป็น ระยะเวลา 4 สัปดาห์นั้นช่วยพัฒนาให้คู่สามีภรรยาวัยรุ่น กลุ่มทดลองเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด ความรู้สึก และ ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงการกระทำ

3. คู่สามีภรรยาวัยรุ่นที่ได้รับการศึกษา ครอบครัวยุคตามทฤษฎีกลยุทธ มีคะแนนความขัดแย้งใน ครอบครัวในระยะหลังการทดลองต่ำกว่าในระยะก่อน การทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จาก ผลการวิจัยในสมมติฐานข้อ 3 สนับสนุนแนวคิดที่ว่า การศึกษาครอบครัวยุคตามทฤษฎีกลยุทธสามารถนำมา ใช้พัฒนาทักษะการจัดการความขัดแย้งในครอบครัว ให้กับคู่สามีภรรยาวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย สาเหตุที่ทำให้คู่สามีภรรยาวัยรุ่นมีคะแนนความขัดแย้ง ในครอบครัวลดลงในระยะหลังการทดลอง มากกว่า ระยะก่อนการทดลองนั้น มาจากองค์ประกอบของ โปรแกรมการศึกษาครอบครัวยุคตามทฤษฎีกลยุทธและ องค์ประกอบของความขัดแย้งในครอบครัว โดยเฉพาะ การเริ่มต้นด้วยสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้ให้การศึกษา กับคู่สามีภรรยาวัยรุ่น เมธินินท์ ภิญญชน (2539) กล่าว ถึงบทบาทของผู้ให้การศึกษาครอบครัวยุคใหม่ว่า ต้องทำให้ สมาชิกในครอบครัวเกิดความสบายใจ เป็นกันเอง มี อิสระแลกเปลี่ยนทัศนคติซึ่งกันและกัน ซึ่งกระบวนการ ศึกษาครอบครัวยุคตามทฤษฎีกลยุทธได้พูดถึง ขั้นสร้าง สัมพันธ์ภาพ (Brief Social Stage) ว่าเป็นขั้นตอนการ

สร้างบรรยากาศของความร่วมมือระหว่างสมาชิกทุกคนในครอบครัวและผู้ให้การปรึกษา โดยผู้ให้การปรึกษาจะต้องสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย อบอุ่น เป็นกันเอง เพื่อให้ผู้รับปรึกษาไว้วางใจที่จะเปิดเผยเรื่องราวของตนเอง (Goldenberg & Goldenberg, 2008)

4. คู่สามีภรรยาวัยรุ่นที่ได้รับการปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธมีคะแนนความขัดแย้งในครอบครัวในระยะติดตามผลต่ำกว่าในระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยในข้อนี้ สนับสนุนประสิทธิภาพของการปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธ เนื่องจากจุดเด่นของทฤษฎีนี้มีเป้าหมายในการลดหรือจัดการพฤติกรรมหรือปัญหาของคู่สามีภรรยาที่มีในปัจจุบันอย่างรวดเร็วด้วยการใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถทำให้ปรับความคิด ความรู้สึก และเกิดการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมของตนเองอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับเล็กน้อยก็ตาม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับพฤติกรรม ความคิด และความรู้สึกในระดับถาวรต่อไปตามที่ Goldenberg & Goldenberg (2008) กล่าวไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การปรึกษาครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธสามารถจัดการความขัดแย้งในครอบครัวคู่สามีภรรยาวัยรุ่นได้ดี ดังนั้นคู่สามีภรรยา และบุคคลทั่วไป จึงสามารถนำไปเป็นแนวทางหรือนำไปประยุกต์ใช้เพื่อจัดการความขัดแย้งในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. สำหรับผู้ที่จะนำโปรแกรมการปรึกษาคครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธไปใช้เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาคครอบครัวที่ใช้เวลาน้อยและให้ผลได้ดี ในลักษณะที่เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในปัจจุบัน ฝึกปฏิบัติซ้ำให้เกิดความเคยชินและกลายเป็นพฤติกรรมที่ถาวร ควรได้รับการอบรมทักษะพื้นฐานการปรึกษาคครอบครัวจากนักจิตวิทยาการปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ เพื่อลดความผิดพลาดให้น้อยที่สุด และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาการปรึกษาคครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธเพื่อส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในคู่วัยรุ่น เสริมสร้างทักษะชีวิตคู่ที่เหมาะสม
2. ควรทำการศึกษาการปรึกษาคครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธต่อความขัดแย้งในครอบครัวกลุ่มอื่นๆ เช่น คู่รักก่อนแต่งงาน เป็นต้น
3. ควรทำการศึกษาการปรึกษาคครอบครัวตามทฤษฎีกลยุทธต่อตัวแปรตาม อื่น ๆ เช่น ความมั่นคงทางอารมณ์ การปรับพฤติกรรมในครอบครัว การเสริมสร้างความรักในครอบครัว เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- พรทิพย์ อัฐมาลา. (2548). ผลการให้คำปรึกษาครอบครัวตามแนวคิดของเซเทียร์เพื่อลดความขัดแย้งเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของคู่สมรสที่ภรรยาตั้งครรภ์แรก จังหวัดสระบุรี. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต จิตวิทยาการแนะแนว, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- เมธินันท์ ภิญโญชน. (2539). การให้คำปรึกษาครอบครัวเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิภาภรณ์ บุญยงค์. (2549). จิตวิทยาวัยรุ่น. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ศรีเรื่อน แก้วก้งวาล. (2553). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2553). การสำรวจอนามัยเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักอนามัยเจริญพันธุ์. (2555). รายงานแผนระวางการแห่งในประเทศไทย ปี 2555. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การ สหเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์ (สำนักงานกิจการโรงพิมพ์).
- Cox, F.D. (1999), *Human intimacy : marriage, the family , and it's meaning*. (8th ed.), Wedsworth Publishing Company.
- Goldenberg and Goldenberg, H. (2008). *Family therapy : An overview* (7th ed.). USA: Book/Cole
- Howell, D. C. (2007). *Statistical methods for psychology* (6th ed.). Belmont, CA: Thomson Brooks-Cole/Wadsworth.
- Straus, M. A. (1979). Measuring intrafamily conflict and violence: The Conflict Tactics (CT) scales. *Journal of Marriage and Family*, 41(1), 75-88.
- Winner, J. B., Brown, R. D., and Michels, M. K. (1991). *Statistic principles in experimental design* (3th ed.). USA: McGraw-Hill.